Sociologförbundets årsmöteskonferens 2007

Sociologförbundets årsmöteskonferens avhölls den 8-9 januari i Lund. Det övergripande temat för sammankomsten var ”Sociologi i Sverige i Samtiden”. Cirka 200 sociologer och andra samhällsvetare från hela landet deltog i ett rikt utbud av plenarföreläsningar, paneldebatter och olika arbets- och nätverksgrupper.

Sociologin är i olika avseenden intimt sammanbunden med sociala, politiska och ekonomiska processer. Denna närhet gjordes i år till konferensens centrala fråga. Sverige genomgår såväl genomgripande som hastiga förändringar på olika plan, och därmed återspeglar det svenska samhället en allt mer globaliserad, komplex värld där transformationen kanske är den mest betydande och förenande faktorn. Hur kan (bör, skall) sociologin ta sig an detta? Hur kan (bör, skall) disciplinen förhålla sig till myndigheter, till näringsliv, till organisationer?

Professor Edward Tiryakian uppehöll sig i sin plenarföreläsning kring Sverige och Öst-Asien som den samtida modernitetens främsta uttryck. Modernitet innebär ständig förändring, sade Tiryakian, ja, inte bara det, utan moderniteten – som anda, som institutioner – är revolutionär genom att inget lämnas oberört utan är föremål för omgestaltningar. I begreppet modernitet ligger också, att modernisering sker på olika sätt i olika sammanhang. Syd-Korea, menade Tiryakian, är intressant genom att uttrycka massiva sociala och ekonomiska omvandlingar men också genom att bevara starka kulturella traditioner. Också Japan känner vi som exempel på en sådan dubbelhet, och Kina ter sig liknande. På den andra sidan av den euro-asiatiska kontinenten finner vi Sverige som ett annat exempel som förenar långa traditioner, exempelvis inom politiken, med en samtida genomgripande förändring och anpassning till exempelvis Europeiska Unionen. En av poängerna i Tiryakians föreläsning bestod i att lyfta fram modernitetsbegreppets aktualitet och tillämpbarhet. Därmed framhävde han också sociologins aktualitet: sociologin som vetenskapen om det moderna samhället och dess samtida, globala variant.

I konferensens andra plenarföreläsning talade professor Jane Lewis om politiska strategier inom EU kring sociala frågor, arbetsmarknad och jämlikhet. Här föreligger stora skillnader mellan olika länder, liksom olika nationella och ideologiska strävanden; samtidigt söker man inom EU att harmonisera villkoren för människor och olika former av organisationer. Lewis påpekade hur viktig tillämpningen av samhällsvetenskaplig kunskap kan vara i komplexa processer av detta slag, och därmed betydelsen av att sociologer och andra tar del i förändringen.

Årsmöteskonferensens stora paneldiskussion hade inga sociologer som deltagare, men väl personer som har att fatta beslut i spörsmål av hög sociologisk dignitet. Temat för diskussionen var således ”Det samtida samhällets behov av sociologi”. Riksdagsmannen (s) och förre folkhälsoministern Morgan Johansson beskrev Sverige efter

den borgerliga valsegern som ett ”nyliberalt fullskaleexperiment” i politiskt och socialt avseende, och som sådant ett extraordinärt tillfälle för sociologisk analys. Länspolismästaren i Skåne, Anders Danielsson, ställde en fråga till det sociologiska auditoriet. Polisen ägnar sig åt att beivra och delvis förhindra brott, man rycker ut i nödfall då institutionaliserade och informella sociala band, värderingar och annat inte räcker till för att upprätthålla ordning och respekt. Men hur skall man organisera ett samhälle där människor inte längre träder över lagen? Hur skall normer se ut som både skänker frihet åt individer men också förhindrar dem att utöva frihet på andras bekostnad? Hur skall ett samhälle förmå ingjuta förtroende hos människor som inte vågar ge sig ut på kvällen trots att kvällspromenader mycket sällan innebär några risker? Henrik Dieden från marknadsundersökningsföretaget GfK efterlyste fler kommersiella tillämpningar av sociologiska kunskaper. Det finns en stor efterfrågan hos företag och myndigheter av sociologiska analyser, men sociologerna själva förefaller inte så benägna att erbjuda sina tjänster. Här finns stora möjligheter att sammanjämka efterfrågan och utbud, trodde Dieden. Produktundersökningar fallerar ofta, sade Dieden, samtidigt som olika analystekniker utvecklats i rasande takt. Varför? Den frågan skulle sociologer kunna besvara. Debattpanelens fjärde deltagare, Stig Orustfjord från Försäkringskassan, talade om vikten av sociologisk analys då myndigheten kartlägger och prognostiserar exempelvis sjukdomsmönster i befolkningen, arbetsvillkor, boende, könsrelaterade frågor och annat.

Samtliga deltagare i panelen var överens om att sociologer har avsevärt att tillföra såväl myndigheter som företag och därmed i slutändan samhälle och enskilda individer. Samarbete kan sedan förverkligas genom att sociologer arbetar inom ramen för respektive organisation men också genom att man kvarblir inom vetenskapliga institutioner. Såväl praktik som vetenskap har mycket att vinna på en dialog mellan två självständiga parter.

Den samtida sociologins gränser ter sig tämligen öppna i olika avseenden. Det gäller mot andra vetenskapliga discipliner och det gäller mot kunskaper som inte är primärt vetenskapliga. Det gäller emellertid inte minst förhållandet till olika institutioner i samhället som i hög grad bygger sin verksamhet på kunskaper som är i vid mening sociologiska.

En viktig erfarenhet från 2007 års sociologkonferens blir sålunda: Ju mer komplext det samtida, moderna samhället blir, desto mer sociologisk analys blir möjlig – och nödvändig.

Bo Isenberg